

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VI. Præcipua Adversariorum argumenta solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

riter intellectus, propter vulnus ignorantiae, non poterit omne verum collectivè cognoscere.

43. Probatur secundo eadem pars: Licet in homine lapsio sit potentia physica ad totam veritatum speculabilium ordinis naturalis collectionem, cum illae contineantur in linea entis sensibilis, seu cognoscibilis per species à sensibus acceptas, quod est objectum proportionatum nostri intellectus pro hoc statu; non tamen potentia moralis, absque speciali gratia: Ergo sine illa non potest talem collectionem attingere. Consequentia patet: nam ad agendum requiritur non solum potentia physica, sed etiam moralis & expedita, seu ab omnibus impedimentis libera. Antecedens verò suadetur: quia in statu naturae lapsae potentia intellectiva hominis est pluribus impedimentis quasi ligata, ne possit in totum suum objectum collectivè sumptum sine errore & defectu prorumpere. Primum est brevis vita: ad omnes enim veritates cognoscendas requiritur longissimum tempus; tum quia ferè sunt innumerae; tum etiam quia homo non devenit in cognitionem veritatis ut plurimum, nisi medio difficili & longo discursu, studioque indefesso, maxime ubi veritates sunt occultae & remotae à principiis. Secundum impedimentum est imperfectum ministerium sensuum; tum propter eorum gravitatem & tarditatem; tum propter organorum in quibus resident debilitatem, & maximam in iteratis sapiens eorum actionibus spirituum animalium consumptionem. Tertium est indispositio corporis, quod studio & labore maximo debilitatur. Quartum, tarditas & pigritia addiscendi, & se applicandi ad studium. Quintum, rebellio & perturbatio passionum, quae rationem obnubilant, movendo ad alia, & minuunt inclinationem ad studium & inquisitionem veritatum naturalium. Sextum est sollicitudo frequens circa temporalia, & necessaria ad victum, quae etiam minuit conatum mentis, & tempus studio illi impendendum absument.

44. Aliqua ex his impedimentis Hypocrates Aphorismo 1. enumerat, dicens: *Ars longa, vita brevis, occasio praeceps, experimentum periculosum, iudicium difficile*. Ea etiam insinuari videntur illis verbis Sapient. 9. *Corpus quod corrumpitur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem*. Nam brevis vita, & corporis indispositio, sensuumque hebetudo, significantur in corpore quod corrumpitur: tarditas & pigritia addiscendi, difficultasque iudicii, in anima aggravata: occupatio in rebus externis & ad victum necessariis, in habitatione terrena: diversi passionum motus animum perturbantes, in multa cogitatione sensus.

45. Tertiò suadetur eadem pars: Id quod haecenus factum non est, merito iudicatur non posse fieri secundum naturam; quare Hieronymus dial. 1. contra Pelag. ex eo probat non posse hominem propriis naturae viribus absque peccato vivere, quia id nunquam absque gratia contingit: At nullus haecenus inventus est hominum, qui omnes scientias naturales speculativas acquisierit; quin imò quotquot extiterint inter Philosophos veteres, in plerisque gravissimè errarunt: unde Aristoteles 1. physic. multos veterum errores notavit circa principia naturae; & ipsemet aeternitatem mundi asseruit, atque de immortalitate animae valde anceps fuit: Pythagoras suam metempsychosim, sive animarum transmigrationem de uno corpore in aliud, pugnacissimè defendit: omnes denique pluralitatem Deorum invexere, licet rationi na-

turali contrariam: & hinc S. Thomas 1. p. qu. 1. art. primo 2. 2. q. 2. art. 4. & 1. contra Gent. c. 4. infert necessariam esse fidem, ut homo citius & facilius multa cognoscat, quàm nullo modo, vel non nisi per longum tempus, & cum magna difficultate cognoscere posset: Ergo &c.

Ex dictis probata manet secunda assertionis pars, quae est de veritatibus practicis: Tum quia D. Thomas, locis supra citatis, docet intellectum practicum per peccatum originale magis esse vulneratum, quàm speculativum, subindeque minùs potentem ad totam sui objecti collectionem attingendam: Tum etiam quia passionum motus in appetitu sensitivo frequenter insurgentes, magis impediunt veritatem iudicii practici, quàm speculativi: unde D. Thomas hic art. 9. dicit quod *Non possumus ad plenum scire quid nobis expediat, iuxta illud Sapient. 9. Cogitationes mortaliū timide, & incerta providentia nostra*. Addo quod, cum peccatum non sit in voluntate, nisi precedat error practicus in intellectu, ut in Tractatu de peccatis ostendimus, sicut homo non potest in natura lapsa omne peccatum effugere sine speciali gratia, ut infra patebit, ita neque omnem errorem practicum, absque illa devitare, subindeque nec omne verū practicum collectivè cognoscere.

§. V.

C. *Præcipua Adversariorum argumenta solvuntur.*

O Bjicies primò contra secundam assertionem: Voluntas hominis lapsa, quia per peccatum originale mansit vulnerata vulnere malitiae, non potest absque speciali gratia omne opus moraliter bonum ordinis naturalis efficere, v. g. diligere Deum ut auctorem naturae, vel gravem superare tentationem, ut communiter Theologi docent: Ergo cum etiam intellectus ejus vulnere ignorantiae sit laesus, non poterit similiter omnes veritates naturales sigillatim & divisivè cognoscere, nisi gratia sanetur ac roboretur.

Respondeo concessio Antecedente, negando 48. Consequentiam & pariter: duplex enim est ratio discriminis. Prima est, quia licet intellectus speculativus per peccatum originale vulneratus sit, aliter tamen ac voluntas, seu intellectus practicus: nam quantum ad veritates speculativas ratio non est vulnerata in ipso lumine, & in principiis quibus movetur ad cognoscendum, sed solum in extrinsecis quae intellectioni deserviunt, puta quia sensus externi & interni fuerunt debilitati, vita abbreviata, & plures necessitates ad illam conservandam contraximus: voluntas autem vulnerata est intrinsecè, & in principio quo movetur ad operandum, scilicet in fine à quo omnis ejus motio incipit, nam per peccatum originale ab ultimo fine aversa est. Idem dicendum de intellectu practico: quia ille non solum est cognoscens, sed etiam efficiens & movens, unde non solum habet pro principiis ea quae pertinent ad bene cognoscendum, sed etiam id quod requiritur ad movendum & exercendum, nimirum intentionem finis.

Secunda ratio discriminis est, quia ad voluntatem non solum pertinet velle intra se, sed etiam operari & movere reliquas potentias, easque subijcere rationi; in quo magnam resistentiam & difficultatem patitur ex parte appetitus inferioris, ad bonum sensibile propensi: at cognitio pure speculativa intra intellectum consummatur, nec ad alias potentias movendas extenditur; & licet

ministerio sensuum indigeat iis, tamen potius iuvatur ad acquisitionem specierum, quam a veritatis contemplatione impediatur; & sic quamvis sit aliquis actus virtutis, qui ob sui intrinsicam difficultatem vires superet voluntatis infirmæ, ut actus efficax dilectionis Dei, qui movet per modum intentionis ad totius legis impletionem: nulla tamen est veritas naturalis, quæ tot impedimenta habeat, ut cum solo concursu generali vinci non possit.

49. Obijcies secundò: Veritates Theologicae habentur per naturalem discursum, & tamen nequit intellectus humanus illis absque speciali gratia assensum præbere, propter dependentiam quam habent ab articulis fidei ut à principiis: Ergo non omne quod naturali lumine potest attingi, valet intellectus humanus absque speciali gratia cognoscere.

50. Respondeo quod in assensu Theologico sunt duo, scilicet bonitas consequentiæ, & veritas ex principiis fidei illata. Quantum ad bonitatem consequentiæ, patet eam non indigere speciali gratiâ ut intelligatur, cum illa sit ejusdem rationis in Theologia ac in aliis scientiis, nec principiis fidei, sed arti Dialecticæ innitatur. Quantum ad veritatem illatam, vel est certa & demonstrata, vel solum probabiliter deducta: si solum probabiliter inferatur, non indiget intellectus ad illius assensum speciali gratiâ illustratione, quia non habet ibi fides specialem influxum certitudinis, cum opinativè assensui possit subesse falsum: si autem colligatur demonstrativè ex principiis cognitis per fidem, indiget quidem speciali gratiâ præsuppositivè, scilicet gratiâ fidei, quâ intellectus assentitur principiis; non autem speciali gratiâ distinctâ, quia assensus Theologicus non est formaliter & entitativè supernaturalis, sed radicaliter tantum & initiativè, ut docuimus i. p. in disputatione proximali ad universam Theologiam.

51. Obijcies tertio: Multoties dæmon homines gravi pulsar tentatione, ut eos à veritatum naturalium studio & contemplatione divertat: Ergo tunc saltem speciali gratiâ indigent, ut dæmonis astutiâ neglectâ, veritatis cognitioni incumbant.

52. Respondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens indigent speciali gratiâ roborante voluntatem, ut dæmonis insidias superet, & in intellectum à studio veritatis non distrahat, concedo Consequentiam: roborante intellectum, ut veritatis studio applicatus, illius cognitionem obtineat, nego Consequentiam. Nostra ergo conclusio non procedit de difficultatibus quas voluntas pati potest erga studium veritatis, sicut erga alia opera virtutis, sed de cognitione veritatis secundum se, & de difficultatibus eam concomitantibus; dicimusque, nullam esse tantam, quam intellectus hominis lapsus, saltem ubi invenitur cum perfectione sibi debita, ex propriis viribus superare non valeat.

§. VI.

Diluuntur objectiones quæ contra tertiam assertionem fieri solent.

53. Contra tertiam conclusionem in primis obijci potest ex Cajetano: Vulnus ignorantie ex peccato originali proveniens, non afficit intellectum speculativum, sed duntaxat practicum: Ergo homo in statu naturæ lapsæ potest absque auxilio gratiæ, omnes veritates speculativas collectivè sumptas cognoscere. Consequentia patet ex suprâ dictis: Antecedens probatur ex D. Thoma suprâ qu. 85. art. 3. ubi assignando potentias, quæ per

Tom. IV.

A peccatum vulneratæ remanserunt, asserit unam ex illis esse rationem in qua est prudentia, id est (ut interpretatur Cajetanus) rationem prout subest prudentiæ: Sed ratio prout subest prudentiæ est practica, & non speculativa: Ergo ex D. Thoma solus intellectus practicus per peccatum originale vulneratus est.

54. Respondeo negando Antecedens: ad cujus probationem dico, glossam illam Cajetani non esse bonam, nec textui consonam: nam S. Doctor ibidem ait vulneratam fuisse voluntatem in qua est iustitia, & tamen ex hoc inferre non licet, voluntatem solum excepisse vulnus malitiæ, prout iustitia subest: nam verba illa non faciunt sensum reduplicativum, sed speculativum. Cum ergo dicit vulneratam esse rationem in qua est prudentia, solum vult, rationem practicam, in qua residet prudentia, præcipuè vulneratam fuisse, ut expressè tradit ad finem corporis ejusdem articuli, verbis illis suprâ relatis: *Per peccatum ratio hebetatur, præcipuè in agendis.*

55. Obijcies secundò: Si homo ex propriis viribus, cum generali concursu, non posset totam collectionem veritatum naturalium attingere, natura humana esset imperfectior aliis, cum illæ ex se habeant vim sufficientem ad omnem operationem sibi connaturalem, non solum divisivè, sed etiam collectivè: At hoc videtur absurdum: Ergo & illud.

56. Respondeo negando sequelam: quia per hoc solum quod natura humana possit in aliquos actus sibi proportionatos, perfectior est aliis, quæ ex se valent totam suorum actuum collectionem attingere: unus enim actus intellectualis naturæ perfectior est totâ collectione actuum aliis naturis convenientium.

57. Dices, ex hac responsione & doctrina sequi, quod natura humana esset perfectior aliis naturis, quamvis ex viribus propriis nulla actum sibi connaturalem posset elicere: Sed hoc non est dicendum; aliàs non valeret ratio quâ D. Thomas in 2. dist. 28. qu. 1. art. 5. probat naturaliter intellectum agentem facere speciem intelligibilem in actu, quia si non esset sufficiens ad hoc, natura humana aliis imperfectior esset, cum aliæ in operationibus naturalibus sibi sufficiant: Ergo &c. Sequela probatur: nam licet natura humana ex propriis viribus nullum actum sibi connaturalem posset elicere, per gratiam posset ad actus sibi proprios, aliis perfectiores, elevari.

58. Respondeo negando sequelam: quia si natura humana nullum actum elicere posset ex propriis, nullâ activitate intra limites naturæ gauderet, & sic in isto ordine, sub conceptu naturæ imperfectior esset cæteris; perfectio enim alicujus nature, intra ordinem naturalem, non debet metiri per id quod potest per gratiam, sed per id quod potest ex propriis.

59. Obijcies tertio: Quælibet creatura potest cum solo concursu generali exire in actum suæ formæ sive virtuti naturali proportionatum, ut docet D. Thomas hic art. 1. Sed cognoscere collectivè omnes veritates naturales, tam speculativas quam practicas, est actus proportionatus lumini naturali intellectus nostri, etiam in natura lapsæ considerati; cum ille habeat pro objecto proportionato, etiam in illo statu, ens sensibile, seu cognoscibile per species à sensibus ministratas, sub quo omnes veritates naturales, tam speculativas quam practicas, continentur; cum per veritates naturales eas tantum intelligamus, quæ ex sensibilibus cognosci possunt, ut suprâ §. 1. notabili 1. observavimus: Ergo &c.

E ij

Respondeo primò, distinguendo Majorem : A
Quælibet creatura potest cum solo concursu generali exire in actum suæ virtuti naturali proportionatum : si non impediatur ab extrinseco a tali actu, concedo Majorem : si impediatur, nego Majorem : in statu autem naturæ lapsæ plura sunt impedimenta extrinseca supra adducta, quibus potentia cognoscitiva ligatur, ne exeat in actum suæ virtuti proportionatum.

61. Respondeo secundò (& hæc solutio coincidit cum præcedenti) distinguendo Majorem : in actum suæ virtuti proportionatum, proportionem tam physicā quā morali, concedo Majorem : proportionem tantum physicā, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem : cognoscere collectivè omnes veritates, est actus proportionatus lumini naturali intellectus nostri, etiam B in statu naturæ lapsæ, proportionem physicā, concedo Minorem : proportionem morali, nego Minorem : cum enim proportio dicat exclusionem omnium impedimentorum, non convenit homini in statu naturæ lapsæ, in quo potentia ejus intellectiva pluribus impedimentis quasi ligatur, ne possit totum suum objectum collectivè sumptum attingere.

62. Objicies quartò : Appetitus innatus quo homo naturaliter scire desiderat, non est ad unam vel alteram veritatem, sed ad omnes simul : Atqui appetitus naturalis innatus non potest ad impossibile per vires naturæ terminari, alias esset vanus & frustraneus : Ergo impossibile non est, quod homo per vires naturæ omnes simul veritates naturales cognoscat.

63. Respondeo negando Majorem : intellectus enim non habet appetitum innatum cognoscendi simul, sed seorsim & successivè, veritates naturales; sicut materia prima non appetit simul omnes formas, sed successivè & divisim, ita quod appetitus ejus nusquam sit in satiatio esse, sed continuo in satiari.

Addo quod, ut appetitus innatus, quo homo omne verum ordinis naturalis cognoscere desiderat, non sit frustra, sufficit quod de se, sive ab intrinseco, habeat vim sufficientem ad omnes veritates naturales collectivè cognoscendas, quamvis per accedens talis virtus ab extrinseco sit ligata, & impediatur ne totam illam veritatum naturalium collectionem attingat, ex defectu aliorum quæ cum intellectu ad eam attingendam debent suo modo concurrere.

64. Objicies quintò : Veritates naturales sunt sub certo numero, non enim sunt infinitæ : ponamus ergo quod sint decem, & quod intellectus cognoverit novem, statim poterit cognoscere decimam, quia potest cognoscere quamlibet seorsim & divisivè : Ergo si potest cognoscere omnes divisivè, potest & collectivè : præsertim cum à singulis enumeratis ad omnia simul ascendendo valeat consequentia, verbi gratiā hic homo est albus, ille homo est albus, & sic discurrendo per singulos : ergo omnis homo est albus, vel omnes homines collectivè sunt albi; alias inductio non esset bonus argumentandi modus.

Respondeo primò, negando quod intellectus possit omnes veritates naturales, usque ad decimam exclusivè, cognoscere : nam cum dicitur cum non posse cognoscere omnes collectivè, sed in aliquibus debere deficere, non est sensus quod sit aliqua determinatè, in qua debeat deficere, sed quælibet indeterminatè est talis, & sic nusquam verificari potest, quod deveniatur ad aliquam

determinatè in qua necessariò debeat deficere; sicut cum dicitur oculum esse necessarium ad videndum, non est sensus, quod dexter vel sinister determinatè sit necessarius, sed unus solum, quicumque ille sit.

Respondeo secundò : quod si ita deveniretur ad ultimam veritatem exclusivè totius collectionis, in illa deficeret intellectus, quia licet respectu illius absolute & seorsim sumptæ habeat potentiam omnino completam & expeditam, secus tamen si sumatur ut aliis conjuncta, & ut terminans prædictam collectionem : quia cum ad ipsam deveniretur, debilitata essent organa sensuum, fatigatum esset corpus, perturbata fortè sanitas, & imminens vitæ exitus, & sic deberet intellectus in ea deficere : sicut infirmus deambulando ita fatigatur, ut post quinquaginta passus v. g. alium non possit conficere.

Nec valet, si dicas, intellectum fieri potentiorum ad cognoscendum, quo plura cognoscit, cum non sit potentia organica, nec proinde defatigabilis. Non valet, inquam, quia licet in seipso fiat potentior, in sibi tamen adjunctis & subvenientibus, puta sensibus corporeis, debilitatur & fatigatur.

Ad illud verò quod subjungitur de modo arguendi, à singulis enumeratis ad omnia simul ascendendo, dicendum est, inductionem esse optimum argumentandi modum, quando consequens eodem modo sumitur ac antecedens; secus verò si sumatur alio modo : verbi gratiā si dicerem, hic equus separatus ab alio, non potest trahere currum, nec ille : ergo nec omnes equi simul & collectivè sumpti : non valeret discursus, quia procederetur à sensu diviso ad compositum, seu à divisivo ad collectivum. Ita similiter, quamvis hæc argumentatio sit bona : potest intellectus hanc, & illam, & istam veritatem, enumerando omnes divisivè, cognoscere : ergo & omnes dimiliter divisivè; ista tamen non valet : intellectus potest hanc, & illam, & istam veritatem cognoscere divisivè : ergo & omnes copulativè, quia idem committitur defectus, & arguitur à divisivo ad compositum, seu à sensu diviso ad collectivum. Qui modus arguendi non valet, ut experientiā ipsa constat. Nulla quippe sagitta erat in fasciculo seu pharetra Scilluri, quam facile non possent ejus filij frangere, omnes tamen simul junctas & colligatas, nusquam, urgente Patre, potuerunt frangere. Et multi docent, nullum esse præceptum Decalogi distributivè sumptum, quod non possit homo viribus naturæ servare, cum tamen omnia collectivè absque gratiā servare non possit. Item infra dicemus, nullum esse peccatum veniale quod non possit homo per auxilium gratiæ generale vitare; omnia tamen simul & collectivè sumpta, absque auxilio gratiæ speciali vitare non posse.

§. VII.

Corollaria notatu digna.

EX dictis inferes primò, hominem in pura natura conditum, non habiturum potentiam expeditam moraliter ad attingendam totam veritatum naturalium collectionem : quia eadem essent impedimenta respectu hominis puram naturam obtinentis, ac hominis lapsi; scilicet vitæ brevis, ad res humanas vitæ necessarias distractio, aggravatio animi à corpore &c. Ergo & eadem impotentia moralis ad attingendam totius veritatis naturalis collectionem.